

МІСЦЕ І РОЛЬ ТЕХНОЛОГІЇ МОДУЛЬНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ

Людмила КРИЧУН (Кіровоград, Україна)

У статті розглядається питання особливостей організації модульної технології навчання студентів ОКР "Магістр" у вищій школі. Автором запропоновано власне бачення такого підходу до підготовки майбутніх викладачів української мови. Публікація містить систему змістових блоків і прийоми їх вивчення в курсі методика навчання української мови у вищій школі.

Ключові слова: методика навчання української мови, технології навчання, модульна технологія навчання, модуль, самостійна робота, студентів.

The article dwells on the peculiarities of the module technology of teaching in the higher school graduate courses. The researcher has advanced her own understanding of such approach to the training of the Ukrainian language teachers-to-be. The paper presents the system of the key units and methods of their integration in the studying process for the course of the Ukrainian language teaching methodology for the higher school.

Keywords: Ukrainian language teaching methodology, technology of teaching, module technology of teaching, module, students' independent work.

Кінець ХІХ століття приніс у методичну науку в цілому і в методику навчання української мови у вищій школі зокрема технологію особистісно орієнтованого навчання. Цим ми, у першу чергу, завдячуємо працям В. Сухомлинського, І. Кона, І. Беха та багатьох інших відомих учених, котрі неодноразово порушували у своїх працях питання необхідності особистісного підходу до навчання учнів.

Технологія особистісного навчання у своїй основі ґрунтується на суб'єктному досвіді життєдіяльності, набутому особою в умовах соціокультурного оточення, і полягає у спільному (студент – викладач) конструюванні програмної діяльності [3: 36].

Модульно-розвивальна технологія – один з видів особистісно орієнтованого навчання. Під модульним сучасна дидактика розуміє такий процес, при якому переважають гнучкі стандарти змісту підготовки фахівців, а в цілому – це підхід, де кожен, хто навчається, міг би "самостійно працювати із запропонованими йому індивідуальними програмами [3: 83], які наразі у ВНЗ представлені широким спектром програмно-методичного забезпечення, як-от: навчально-методичні комплекси, наукові проекти навчальних модулів, граф-схеми навчальних курсів, індивідуальні науково-дослідні завдання тощо.

Кредитно-модульну технологію навчання нині активно розробляють П. Сікорський [6], В. Журавський, М. Згуровський [4], В. Байденко [1], Ю. Якименко [8].

Тож, виходячи з особливостей навчання студентів вищої школи за модульно-рейтинговою системою, можемо говорити про актуальність запропонованої проблеми у підготовці фахівців ОКР "Магістр" зокрема й у межах окремого навчального модуля, який у галузевому стандарті називається "Методика навчання української мови у вищій школі".

Метою нашої наукової розвідки є визначення особливостей застосування технології модульного навчання при підготовці майбутніх викладачів української мови, а також представлення розроблених автором й апробованих на заняттях з магістрами модулів вивчення навчальної дисципліни "Методика навчання української мови у вищій школі".

Традиційна методика навчання української мови чи то для бакалаврів, чи для магістрів пропонує одну з найпростіших, на наш погляд, позицій в організації освітньої діяльності – інформаційно-контрольну функцію викладача. Погодьмося, що саме таке призначення наставника протягом тривалого періоду часу було виправданим, оскільки значну частину

науково-навчальної інформації студент-філолог міг отримати лише на лекції, у тому числі й з методики викладання української мови. Тут вирішальним фактором слугували відсутність підручників, посібників, а головне – вільного доступу до тих, які МОН України рекомендувало до використання у ВНЗ, проте видані вони були в окремих вишах і не мали значного тиражування. З розширенням мережі Інтернет ця проблема значно спростилася, однак залишилися суб'єктивні фактори: деяким студентам набагато простіше укласти конспект лекції зі слів викладача, аніж самостійно дібрати певний матеріал й, обговоривши його на лекції, зробити певні висновки.

Ураховуючи все зазначене вище, ми розробили своєрідну модель вивчення курсу методики навчання української мови у вищій школі, виокремивши в цій навчальній дисципліні завершені частини, блоки, тобто модулі, опанування яких зрештою й продемонструє через накопичувальну систему балів, якою мірою той чи той студент засвоїв цей навчальний курс. В основі кожного з таких блоків-модулів лежить значний відсоток (більше 50%) самостійної роботи студентів, а викладач за таких умов лише надає методичний супровід для належної організації вивчення окремого модуля.

Не можна не зважати на думку О. Потапенка, який стверджує, що обов'язковими компонентами методичного забезпечення самостійної роботи з МНУМ у ВШ мають бути: 1) методичні настанови/рекомендації, 2) план вивчення окремого матеріалу, 3) термінологічний мінімум ключових понять, 4) питання для контролю та самоконтролю, 5) список обов'язкової та додаткової літератури [5: 55]. Тож, аби самостійна робота при застосуванні модульної технології навчання була ефективною, її необхідно певним чином технологізувати, тобто запропонувати магістрантові своєрідний алгоритм її виконання. У такому разі студент знайде раціональні способи запам'ятовування навчального матеріалу, а далі – й застосування його у власній практичній діяльності.

Саме цьому підпорядковується модульний принцип навчання, оскільки він "дає змогу скласти реальну програму засвоєння структуровано-генералізованих й адаптованих до психолого-фізіологічних можливостей учнів теоретичних знань, практичних навичок і вмінь з використанням принципу випереджувально-цілісного вивчення теоретичних знань і формування практичних навичок та творчих умінь" [7: 63].

Базовою для будь-якого модуля є структура знань, де слід виокремлювати "головні й допоміжні знання" [7: 64]. В основі ж організації модульного навчання, на думку В. Бурияка, лежать певні "педагогічні правила": 1) навчальний матеріал слід конструювати таким чином, щоб він повною мірою забезпечував досягнення кожним студентом поставленої перед ним дидактичної мети; 2) він повинен бути представлений настільки завершеним блоком, щоб забезпечувати можливість конструювання єдиного змісту навчання, що відповідає комплексній дидактичній меті, із окремих модулів; 3) відповідно до навчального матеріалу слід інтегрувати різні види й форми навчання, підпорядковані досягненню визначеної мети [2: 19].

Базуючись на зазначених вище позиціях, увесь навчальний матеріал з курсу Методика навчання української мови у вищій школі ми поділили на 2-а модулі: 1. Технології навчання на заняттях з української мови та 2. Методика організації й контролю навчальної та науково-дослідної роботи студентів з української мови. Кожен із зазначених модулів містить лекційну компоненту, практичний складник та самостійну роботу. Наприклад, модуль 1 передбачає засвоєння теоретичного матеріалу шляхом заслуховування 2-ох тем у формі лекцій (Лекція 1 Методика викладання української мови у вищій школі як наука і навчальна дисципліна. Навчально-методична документація з українській мови у вищій школі; Лекція 2 Методи викладання української мови у вищій школі). Зрозуміло, що ці дві теми не відображають у повному обсязі змісту модуля, у якому студент має засвоїти навчальні технології з української мови, через це ми пропонуємо шляхом самостійного вивчення цілої низки тем доповнити теоретичну інформацію, а отже, і спрямувати зусилля магістрантів на формування професійних компетенцій.

Самостійна робота із зазначеного модуля – це не лише робота студента над матеріалом через опрацювання підручників, посібників, інтернет-ресурсів, а й дослідження запропонованих викладачем стандартів вищої освіти, навчальних та робочих навчальних

планів, навчальних та робочих програм з ряду філологічних дисциплін. І якщо на аудиторну роботу, наприклад, за цим модулем відводиться 11 годин, то на самостійну – 36, що складає 76,5%. Тому, аби забезпечити цілісне засвоєння магістрантами навчального матеріалу із зазначено модуля, ми пропонуємо кожному студентові пакет інформаційних матеріалів, де розміщуються документи, необхідні для дослідження. Цю так звану папку студент доповнює власними напрацюваннями, це, до речі, можуть бути й самостійно розроблені вправи, завдання, тести тощо. Таким чином формується портфель базової інформації, підтвердженої власними доробком, яка містить сукупність матеріалів з модуля, що вивчається.

Для самостійної роботи студентів пропонуємо різного роду індивідуальні науково-дослідні завдання, творчі роботи з окремих методичних питань, розробки навчальних проектів для студентів ВНЗ різних рівнів акредитації та учнів старшої профільної школи тощо.

Модуль 2 Методика організації й контролю навчальної та науково-дослідної роботи студентів з української мови структурований аналогічно, проте доповнений значною кількістю індивідуальної роботи магістрантів, у межах якої виокремлюємо розробку тематики спеціальних курсів та спеціальних семінарів філологічного спрямування, темаріїв курсових та дипломних робіт. Значну частку в самостійній роботі цього модуля посідає індивідуальна науково-дослідна робота студентів. З цієї теми магістранти формують пакети пропозицій з питань, які можна досліджувати, а також створюють методичний портфель до кожного із запропонованих питань.

Отже, місце і роль технології модульного навчання у підготовці майбутніх викладачів української мови нині переоцінити важко. Це питання на часі, проте потребує копіткої й серйозної роботи у плані навчально-методичного забезпечення.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Байденко В.І. Болонський процес:[курс лекцій]/ В.І. Байденко – М.: Логос, 2004. – 208 с.
2. Буряк В. Організація модульного навчання // Освітні технології – 2009 -№ 7.- С. 18-31
3. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н.П. Наволокова. – Х.: Вид. група "Основа", 2009. – 176 с.
4. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входженням в Європейський простір вищої освіти / В.С. Журавський, М.З. Згуровський. – К: ІВЦ "Видавництво "Політехніка", 2003 – 200 с.
5. Потапенко О.І. Методика навчання української мови в ДВНЗ та середніх освітніх закладах. Кредитно-модульний курс: Навч.-метод. посіб./ О.І. Потапенко, Г.І. Потапенко, Л.П. Кожуховська, Л.Е. Довбня, Т.В. Чубань, Н.Д. Юрійчук, Т.М. Левченко, Т.І. Товкайло, М.І. Навальна. За заг.ред.О.І. Потапенка. – К.: Міленіум, 2006, - 332 с.
6. Сікорський П.І. Кредитно-модульна технологія навчання: [навч. посіб.] / П.І. Сікорський. – К: Видавництво Європейського університету, 2009. – 127 с.
7. Сікорський П.І. Наступність модульно-рейтингової і кредитно-модульної технології навчання // Вища школа – 2005 - № 5. – С. 59-70
8. Якименко Ю.І. Якість освіти – головний принцип Болонського процесу / Ю.І. Якименко // Проблеми модернізації освіти України в контексті Болонського процесу: матеріали першої Всеукраїнської науково – практичної конференції 20-21 лютого 2004 р. – К.: Видавництво Європейського університету, 2004. – С. 27 – 29.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Людмила Кричун – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови, декан факультету філології та журналістики Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: методика навчання української мови, ономастика, літературна ономастика.